

РЕШЕНИЕ

№ 40572

гр. София, 04.12.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, VII КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 17.10.2025 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Ралица Романова

ЧЛЕНОВЕ: Георги Терзиев

Пенка Велинова

при участието на секретаря Цветелина Заркова и при участието на прокурора Пламен Райнов, като разгледа дело номер **7206** по описа за **2025** година докладвано от съдия Георги Терзиев, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 285, ал. 1, изречение второ от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по две касационни жалби, подадени от Б. Г. П., чрез процесуалния му представител адв. Д. М. и от Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" (ГДИН), чрез юрк. М. В., против Решение № 19366 от 05.06.2025 г. по адм. дело № 8667/2025 г. по описа на Административен съд – София-град, с което Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", [населено място] е осъдена да заплати на Б. Г. П. обезщетение за причинени неимуществени вреди, произтичащи от неблагоприятни битови условия, при които е бил настанен в Затвора в [населено място] в периода 05.07.2023 – 24.11.2023 г. (143 дни), ведно със законната лихва, считано от 02.09.2024 г. до окончателното изпращане на обезщетението, както и направените разноски в размер на 10 лева за държавна такса и е отхвърлил предявения иск на Б. Г. П. срещу ГДИН за разликата до пълния предявен размер от 20 000 лева. ГДИН е осъдена да заплати на адвокат И. В. Ю., на основание чл. 286, ал. 2, предл. второ от ЗИНЗС във вр. чл. 38, ал. 2 във вр. ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата сумата от 400 лева – адвокатско възнаграждение за процесуално представителство.

Касаторът Б. Г. П., чрез адв. Д. М., обжалва като неправилно решението в частта, с която е отхвърлен предявеният иск за сумата над уважения размер от 572 лв. до размер на 20 000 лв.,

ведно със законната лихва от 02.09.2024 г. до окончателното изплащане. Счита, че по отношение на решението в тази част са налице касационните основания по чл. 209, т. 3 от АПК. Твърди, че присъденото обезщетение не отговаря на принципа на справедливост по чл. 52 от Закона за задълженията и договорите. Излага твърдения, че жалбоподателят е бил поставен в нечовешки условия през процесния период, доколкото ежедневно е живял, спал и се е хранил във вредна среда, изразяваща се в лошите условия в затворническата килия и по-специално наличието на дървеници. Твърди, че в решението си първоинстанционния съд неправилно е кредитирал част от свидетелските показания и не е отчетел, че ответникът не е представил справка с кои лица жалбоподателят е бил настанен в ареста вследствие на което е формирал грешни изводи по отношение на периода, за който е присъдил обезщетение. Счита още, че определянето на обезщетение в размер на 4 лева на ден е в противоречие с практиката на ЕСПЧ и трайната практика на Административен съд – София-град. Позовава се на практиката на ЕСПЧ, според която нищожното обезщетение е равнозначно на липса на обезщетение. Уважаването на иска в толкова занижен размер не е съобразен с най-новата практика на ЕСПЧ (И. срещу България – дело № 63254/16 и П. – А. срещу България – дело № 65417/16), постановени по жалби във връзка с ниския размер на присъденото от националния съд след измененията от 2017 г. в ЗИНЗС обезщетения, поради лоши условия в затворите. Касаторът моли за отмяна на решението в процесната част и произнасяне по същество, с което искът да бъде уважен до размера на 20 000 лева, ведно със законната лихва от 02.09.2024 г. до окончателното изплащане и претендира разноски по делото.

В съдебно заседание касаторът и ответник Б. П., редовно уведомен, не се явява, представлява се от адв. М., която поддържа жалбата с релевираните доводи в нея като счита, че присъденият размер на обезщетение е занижен и не съответства на действително претърпените от него вреди. Оспорва касационната жалба на ГДИН. Претендира разноски.

Касаторът – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГДИН/ - обжалва решението в частта, с която е осъдена да заплати на Б. Г. П. сумата от 572 лева обезщетение за причинени неимуществени вреди, произтичащи от неблагоприятни битови условия, при които е бил настанен в Затвора в [населено място] в периода 05.07.2023 – 24.11.2023 г., ведно със законната лихва, считано от 02.09.2024 г. до окончателното изплащане на обезщетението, както и направените разноски в размер на 10 лева за държавна такса и в частта, с която ГДИН е осъдена да заплати на адвокат И. Ю. сумата от 400 лева – адвокатско възнаграждение за процесуално представителство. Счита, че решението в тази част е неправилно поради нарушение на материалния закон и необоснованост – касационни основания по чл. 209, т. 3 от АПК. Твърди, че първоинстанционният съд не е обсъдил приетите по делото доказателства в цялост и е достигнал до грешни изводи. Излага доводи, че първият елемент от фактическия състав на отговорността по чл. 284, ал. 1, във връзка с ал. 2 от ЗИНЗС – незаконосъобразно действие или бездействие на ответника не е установен, доколкото от представените по делото доказателства се установява, че са предприети необходимите мерки – периодична дезинсекция и дератизация в спалните помещения на затвора. Счита, че за да се претендира обезщетение за вреди, те трябва да бъдат надлежно и недвусмислено доказани, а не да се основават само на твърдения от заинтересованата страна и ноторно известни факти. Излага доводи, че съдът е изтълкувал нормативната уредба неправилно, като не е отчетел обективно степента и продължителността на причинените страдания и техния интензитет. Моли съда за отмяна на решението в тази част, а алтернативно иска редуциране на размера на обезщетението. Претендира присъждане на юрисконсултско

възнаграждение. Прави възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение.

ГДИН е подал отговор по касационната жалба на Б. Г. П., като излага становище, че жалбата следва да бъде оставена без движение, доколкото не отговаря на изискванията за редовност. Счита жалбата за неоснователна и изразява мнение, че не е доказано чрез способа на пълно и главно доказване незаконосъобразното бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, което да нарушава забраната на чл. 3, ал. 1 ЗИНЗС. Излага твърдения, че неимуществените вреди не са доказани по несъмнен начин по делото.

В съдебно заседание касаторът и ответник ГДИН, редовно уведомен, не се представлява. В писмени бележки, наименовани като „Становище“, депозирани на 16.10.2025 г. се излагат подробни съображения за неоснователност на касационната жалба и неправилност на атакуваното съдебно решение. Моли съда да отхвърли жалбата на Б. П. и да уважи касационната жалба на ГДИН. Прави възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение и претендира юрисконсултско възнаграждение.

Софийска градска прокуратура, редовно уведомена, представлява се от прокурор Р., който изразява становище за неоснователност на касационната жалба, предявена от Б. П. и моли съда да уважи касационната жалба на ГДИН.

Административен съд – София-град, VII касационен състав като прецени събраните по делото доказателства, доводите и възраженията на страните, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

Касационните жалби са процесуално допустими като подадени в законоустановения срок по чл. 211, ал. 1 от АПК от легитимирани лица, имащи правен интерес да обжалват съдебния акт съгласно разпоредбата на чл. 210, ал. 1 от АПК, и при спазване на изискванията на чл. 212 от АПК.

Разгледани по същество жалбите са неоснователни.

Първоинстанционното производство пред Административен съд – София-град се е развило по реда на чл. 203 и сл. от АПК, във вр. с чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС по искова молба на Б. Г. П. срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", [населено място], с която се претендира заплащането на обезщетение за претърпени неимуществени вреди от престоя на ищеца в СИЗ в периода 25.11.2022 г. – 20.09.2023 г. в размер на 20 000,00 лева ведно със законната лихва от 02.09.2024 г. до окончателното изплащане на сумата.

С оглед обстоятелствата, изложени в исковата молба, становищата и исканията на страните в хода на делото, след приложението на чл. 284, ал. 3 ЗИНЗС, съдът е събрал относимите към предмета на спора доказателства. Със събирането им решаващият съд е изяснил фактическата обстановка, като въз основа на установените по делото факти, при обсъждане доводите на страните е направил своите правни изводи.

С обжалваното решение съдът е уважил частично исковата претенция в размер от 572 лева – обезщетение за неимуществени вреди, претърпени от П., вследствие на противоправното бездействие на ответника, изразяващо се в лошите условия в затворническата килия и по-

специално наличието на дървеници в периода от 05.07.2023 г. – 24.11.2023 г., като е отхвърлил иска до пълния предявен размер от 20 000 лева и за останалите периоди. Присъдил е и законна лихва от датата на подаване на исквата молба до изплащането ѝ. За да постанови този резултат, съдът е приел, че при съвкупна преценка на всички установени факти, в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС не е осигурено достатъчно обезпаразитяване, което обективно води до извод за унижително към човека отношение, доколкото неминуемо се отразява на човешкото достойнство.

От събраните по делото доказателства първоинстанционният съд е приел за установена следната фактическа обстановка:

С писмо с вх. № 19490/03.12.2024 г. по описа на ГДИН, изпратено от ВПД началника на Затвора – С., е удостоверено, че лишеният от свобода Б. П. е изтърпявал наказание „лишаване от свобода“ в Затвора – С. в два периода: от 25.05.2015 г. до 15.06.2016 г. по НОХД № 15984/2014 г. на СРС и от 05.07.2023 г. до 24.11.2023 г. по НЧД № 4098/2023 г. на СГС. Съгласно данните от електронната система И. лицето е постъпило в ареста на [улица] при О. – С. на 26.11.2022 г., откъдето на 29.11.2022 г. е преместено в ареста на [улица]. На 05.07.2023 г. е преведено в Затвора – С., като първоначално е настанено в Приемно отделение, 8-ма група, а от 01.08.2023 г. – в 5-та група, където е пребивавало в две спални помещения – № 7 и № 1. В спално помещение № 7 са били настанени лишените от свобода В. П., Г. А. и П. Х., а в помещение № 1 – Л. Р. и А. В.. В личното досие на П. и в медицинските журналы на МЦ при затвора липсват данни за оплаквания, заболявания или алергични реакции, свързани с ухапвания от дървеници.

По делото е представено предписание рег. № 5631/12.06.2017 г. на ГДИН, с което е разпоредено началникът на Затвора – С. да организира санитарно-хигиенни мероприятия в определен срок. Представена е и информация от Столичната регионална здравна инспекция относно извършени през 2019 г. проверки по сигнали на лишени от свобода и по искане на началника на затвора, съдържаща констатации и препоръки.

От приложените протоколи за дезинсекция, извършена на 29.08.2023 г. и 30.08.2023 г. от мл. инспектор С. – надзирател II степен с квалификация за изпълнител на ДДД, се установява, че са били обработвани спални помещения и помещения на СБАЛЛС – Затвора С.. От докладната записка на същия служител е видно, че на 29.08.2023 г. е извършена дезинсекция в спалните помещения на групи 1, 2, 5, 6, 7, 9 и 12 и в СБАЛЛС, като е използван широкоспектърният пиретроиден биоцид „А.“, разрешен за употреба в страната. По делото са приложени и множество протоколи за услуги по ДДД-обработка, извършвани от външна фирма „Фаворит“ в обектите на О. – С. ([улица] и [улица]) в периода 2022–2023 г.

С медицинска справка рег. № 1882/31.01.2025 г. е удостоверено, че при първоначалния преглед задържаното лице не е съобщило за хронични заболявания, като е констатиран симптом на ОВИ. В амбулаторния журнал са отразени шест прегледа в периода 14.12.2022 г. – 07.04.2023 г., при които П. е съобщавал оплаквания, свързани със стомашен дискомфорт, болки в гърлото и кръста, главоболие и симптоми на ОВИ. Заключено е, че през този период не са налице оплаквания за ухапвания от дървеници, поради което не са му били назначавани или предоставяни противоалергични медикаменти. Приложени са медицинска справка, амбулаторна книга, както и рентгенография на торакалните прешлени.

От приложена декларация се установява, че лицето е получавало редовно храна, лекарствени

средства и хигиенни материали, както и че няма претенции относно медицинското обслужване и надзорно-охранителния състав.

Съгласно становище на началника на О. – С. (рег. № 1960/03.02.2025 г.) в периода от 29.11.2022 г. до 05.07.2023 г. П. е бил настанен в едно арестно помещение – на ет. 2, спално помещение № 6. През същото помещение са преминали общо десет други задържани лица, подробно изброени в становището.

По делото са разпитани двама свидетели. Свидетелят С. Д. заявява, че не познава ищеца, не си спомня да е пребивавал с него в ареста през 2022 г., но потвърждава, че при двата си престоя през 2024 г. е имало дървеници, като по негови впечатления след обработването на помещенията положението се влошавало. Свидетелят Е. М., който познава П., сочи, че двамата са били заедно в СЦЗ в периода 07–11.2023 г. в 5-та група. По негови показания в този период е имало „епидемия от дървеници“, които били „навсякъде“. Твърди, че е наблюдавал обриви, сърбежи, болки и затруднения в съня и почивката на П. вследствие ухапвания от дървеници, както и че последният е търсил медицинска помощ, но не е получавал съдействие. Посочва още, че обработването на помещенията било формално и неефективно.

При така установените факти, настоящият съдебен състав намира жалбите за неоснователни по следните съображения:

По касационната жалба на Б. Г. П.:

Единственото възражение, с което този касатор обжалва съдебното решение, касае размера на присъденото обезщетение, като посочва, че същото е занижено. Това възражение настоящият състав намира за неоснователно.

Обезщетението за претърпените неимуществени вреди /претендирано от касатора Б. Г. П. в общ размер на 20 000, 00 лв. пред настоящата инстанция/, подлежи на определяне от съда по справедливост на основание чл. 52 от ЗЗД. Понятието "справедливост" е морално-етична категория и включва съотношението между деянието и възмездиято. Установената съдебна практика непротиворечиво приема, че "справедливост" не е абстрактно понятие, а се извежда от преценката на конкретните обстоятелства, които носят обективни характеристики, за да се намери паричният еквивалент на необходимото и дължимо обезщетение. Такива са характер и степен на увреждане, начин и обстоятелства, при които е получено, последици, продължителност и степен на интензитет, възраст на увредения, обществено и социално положение. Като база за определяне на паричния еквивалент на неимуществените вреди следва да служат още икономическият растеж, стандартът на живот и средностатистическите показатели за доходите и покупателните възможности в страната към датата на увреждането. Същевременно, размерът на обезщетението не следва да бъде и източник на обогатяване за пострадалия, като от значение е и създаденият от съдебната практика ориентир, относим към аналогични случаи. Отправна точка в това изследване е обстоятелството, че "справедливостта" до голяма степен е изпълнена с морално съдържание и отразява обществената оценка на засегнатите нематериални блага.

В конкретния случай правилно съдът е приел, че при определяне размера на обезщетението следва да бъде взета предвид и практиката на ЕСПЧ. Първоинстанционният съд е направил детайлен анализ, както на приложимите правни норми на ЗИНЗС, така и на ЕКПЧ. Правилно при

съобразяване с периода на исковата молба и приложимите обстоятелства, решаващият съд е приел размер на дължимото на касатора справедливо обезщетение от общо 572 лева.

Неоснователно е възражението, че съдът не е съобразил размера на обезщетението с най-новата практика на ЕСПЧ. По делото „И. срещу България“ по отношение на лицата, за които са присъдени обезщетения от ЕСПЧ, са установени значително по-голям брой и по-сериозни оплаквания по условията в местата за лишаване от свобода, отколкото по настоящото дело, като е преценявано и кумулативното им въздействие върху лишените от свобода. Ето защо и съдът намира, че първоинстанционният съд е съобразил принципите, залегнали в практиката на ЕСПЧ, противно на твърденията в касационната жалба на Б. Г. П..

По изложените съображения настоящият състав намира за правилно определен размера на дължимото на касатора обезщетение, с оглед на което решението не е постановено в нарушение на материалния закон.

По отношение на възражението на касатора за грешни изводи, до които е достигнал първоинстанционният съд, по отношение на периода, за който е присъдил обезщетение, настоящата съдебна инстанция счита за неоснователно. Решаващият съд е обсъдил подробно всички приети по делото доказателства в тяхната съвкупност и правилно е стигнал до извода, че за периода от 26.11.2022 г. до 05.07.2023 г. искът не е доказан.

По касационната жалба на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", насочена срещу осъдителната част на съдебното решение:

По отношение на възражението, релевирано от ГДИН, че не е доказан първият елемент от фактическия състав на отговорността по чл. 284 ЗИНЗС, настоящият състав намира, че по делото безспорно е установено, че затворническата администрация не е предприела действия, които да доведат до отстраняване на неблагоприятните битови условия в спалното помещение на Б. П. в затвора в периода, за който е уважен иска. Лошите битови и хигиенни условия, са прояви на поведение по смисъла на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, като нарушават забраната за унизително третиране на осъдения, а ограниченията, които същият е бил принуден да търпи, надвишават неизбежното ниво на страдание, присъщо на престой в местата за лишаване от свобода и излизат извън минималния праг на строгост по чл.3 от ЕКПЧ, поради което следва да се репарира.

Разпоредбите на чл. 3 от ЗИНЗС и на чл. 20, ал. 3 от ППЗИНЗС, са законови гаранции за съществуването на нормална битова среда в местата за лишаване от свобода и задържане под стража. Идентично е и съдържанието на разпоредбата на чл. 3 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи /ЕКЗПЧОС/, която Конвенция е ратифицирана от България през 1992 г. и съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България е част от вътрешното право на страната и има предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които ѝ противоречат. Според цитираната разпоредба от Конвенцията, никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унизително отнасяне или наказание.

Задължение на администрацията на затворите е да осигури нормални условия за пребиваване в местата за лишаване от свобода, съгласно принципите на чл. 3 от

ЕКПЧОС, ратифицирана от Република България и съставляваща част от националното право на основание чл. 5, ал. 4 от Конституцията. Държавата охранява изпълнението на това задължение и при данни за нарушения, възниква отговорността ѝ да репарира доказаните, търпени от лишения от свобода вреди.

В първоинстанционното съдебно производство безспорно е установено, че спрямо П. е установено нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, поради недостатъчно обезпаразитяване в килията, въпреки извършваните пръскания за вредители. Обосновани и правилни са изводите на АССГ за търпени от изтърпяващия наказание неимуществени вреди – болки, страдания, неудобства, подлежащи на обезвреда от държавата.

Неоснователно е възражението в касационната жалба за недоказаност на твърденията за наличие на дървеници и хлебарки в килията – напротив, представените протоколи за дезинсекция и дератизация не оборват този извод, а твърденията на П. се потвърждават от ангажираните по делото свидетелски показания, както и от приложените по делото докладни записки.

Настоящият състав споделя изводите на първоинстанционния съд, че от констатираното наличие на инсекти/ паразити в помещенията следва, че дейностите за дезинфекция, дезинсекция и дератизация не са били достатъчно ефективни е свързано с бездействието на администрацията да осигури нормални битови условия за изтърпяване на наказанието, поради което отново не може да се приема за изпълнено от ГДИН изискването за хуманно и неунизително отношение, чрез надлежно осигуряване на благоприятни, нормални санитарно-битови условия.

Установените обстоятелства безспорно представляват неблагоприятни условия, което води до нарушение на чл. 3, ал.1 от ЗИНЗС. В практиката на българските съдилища и на ЕСПЧ се приема, че липсата на добри хигиенни условия е отклонение от подходящата жизнена среда за осъденото лице. В случая ГДИН е длъжна да осигури хуманно и неунизително отношение, обективизирано в надлежно осигуряване изискванията за благоприятни санитарно-битови условия, като с оглед на по- горе изложеното, това условие не е спазено.

Приетите за установени битови и хигиенни условия, дължащи се на бездействието на администрацията на затвора, обуславят основателността на иска по чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ. Налице е нарушение както на изискванията на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, така и на тези на чл. 3 от ЕКПЧОС.

При определяне размера на обезщетението, съдът е съобразил конкретното отражение на установените неблагоприятни условия в килията върху физическото и психично здраве на лицето, времето на задържането в тези условия, вследствие на което е мотивирал правилен извод за частична основателност на исковата претенция. Съобразена е и практиката на ЕКПЧ и размера на определените от ЕСПЧ обезщетение по сходни случаи по български дела. Административният съд изцяло е приложил стандартите за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ по отношение на Б. П. и е постановил решението си изцяло в съответствие с материалния закон, без наличие на нарушение на

съдопроизводствените правила.

Административният съд е изследвал много подробно всички предпоставки за възникване правото на иск по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, и след като е установил наличието им, е приел основателността на иска. Доказателствената тежест в исковото производство лежи върху ищеца, който следва да докаже с допустимите, относимите и необходимите доказателствени средства осъществяването на фактите, от които черпи права. След като ищецът е ангажирал достатъчно доказателства във връзка с тези твърдения, то административният съд правилно е приел, че исковата претенция в тази част е доказана и е уважил иска, съобразявайки принципа на справедливост. Определеният размер за сумата, присъдена като обезщетение е съобразен с разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД, като се има предвид и субективността на такава преценка, съобразен е и с интензитета на вредите и продължителността на периода, като в останалата част до пълния претендиран размер законосъобразно искът е отхвърлен като неоснователен. Размерът на обезщетението е съобразен изцяло с релевантните за спора обстоятелства.

По изложените съображения касационната жалба на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" е неоснователна.

В заключение касационният състав намира, че при постановяване на процесното решение законът е приложен правилно. Оплакванията, така както са формулирани и изложени в касационните жалби, са неоснователни, защото не се оправдават фактически и от гледище на закона. Съобразно горното, касационните жалби са неоснователни, а обжалваното решение - правилно и като такова следва да бъде оставено в сила.

При този изход на делото, заявените искания за присъждане на разноски са неоснователни.

Водим от горното и на основание чл.221, ал.2 АПК във връзка с чл.285, ал.1 ЗИНЗС, Административен съд–София град, VII касационен състав

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА Решение № 19366 от 05.06.2025 г. по адм. дело №8667/2024 г. по описа на Административен съд – София-град.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване и протест.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: